

PRZYSTĄPIĆ (649) *vb pf*

W inf -stąp- (62), -stęp- (34); -stąp- *LibLeg, RejJóz, GliczKsiąż (2), BibRadz (2), RejPos (3), BiałKat, KuczbKat (3), BielSpr, WujJud (2), WujJudConf, ModrzBaz (2), Oczko (2), Calag, KochPs, SkarŻyw (6), CzechEp, ArtKanc, GórnRozm, ZawJeft, GrabowSet, LatHar (3), ActReg, RybGęśli, WujNT (3), SarnStat (5), SkarKaz, CiekPotr, GosłCast*; -stęp- *FalZioł, RejPs (4), RejKupSekl, LubPs, GroicPorz, Mącz (9), GórnDworz, BiałKaz, NiemObr, SiebRozmyśl, PaxLiz*; -stąp- : -stęp- *BierEz (1:1), OpecŻyw (2:1), Leop (1:2), BielKron (4:7), CzechRozm (4:1)*. *W imp* -stąp(-) (31), -stęp(-) (9); -stęp(-) *BierEz, HistJóz, HistAl (2), RejZwierc*; -stąp(-) : -stęp(-) *Leop (2:2), BielKron (1:1), Mącz (1:1)*. *W pozostałych formach* -stąp- (511), -stęp- (2); -stąp- : -stęp- *Leop (36:2)*.

inf przystąpić (62), przystępić (34). *W fut* 1 sg przystąpię (19). *W 2 sg* przystąpisz (4). *W 3 sg* przystąpi (48). *W 1 pl* przystąpim (6) *GrzepGeom (2), RejPosWiecz², RejPosRozpr, SarnStat, SkarKaz, przystąpi(e)my (4), przystąpimy (2) KuczbKat, KlonFlis, przystąpi(e)m (1); -(e)my CzechEp (2); -(e)my : -(e)m SarnUzn (2:1)*. *W 2 pl* przystąpicie (2). *W 3 pl* przystąpią (5). *W praet* 1 sg m przystąpiłem, -m przystąpił (7). *W 2 sg m* -ś, -eś przystąpił (2). *W 3 sg m* przystąpił (86), przystąpi(e)ł (1) *ZapKościer. f* przystąpiła (39). *n* przystąpiło (8). *W 1 pl m pers* przystąpiliśmy (4) *WróbŻołt, BudNT, ActReg, SkarKaz, -chmy przystąpili (1) RejWiz*. *W 2 pl m pers* przystąpiliście, -ście przystąpili (7). *W 3 pl m pers* przystąpili (76). *m an* przystąpili [*cum N: woł i osieł*] (1). *subst* przystąpiły (8). *W plusq* 3 sg m był przystąpił (3) *LibLeg, Leop, RejZwierc, przystąpił był (1) LatHar. f* była przystąpiła (1) *RejPos, przystąpiła była (1) CiekPotr. n* było przystąpiło (1). *W imp* 2 sg przystąp (8), przystępi (5); -p (5), -p (8). *W 3 sg* niech, niechaj przystąpi (3). *W 1 pl* przystąpmy (18), przystępmy (1) *Mącz; -p- (4), -p- (3), -(p)- (12); -p- Mącz, CzechRozm; p WysKaz; -p- : -p- CzechEp (2:2)*. *W 2 pl* przystąpicie (5), przystępcie (3); -p- (1) *HistJóz, -p- (1) RejPos, -(p)- (6)*. *W 3 pl* niech, niechaj przystąpią (3), niech przystąpią (1). *W con* 1 sg m bym przystąpił (1). *W 2 sg m* byś przystąpił (1). *W 3 sg m* by przystąpił (8). *f* by przystąpiła (6). *n* by przystąpiło (4). *W 3 pl m pers* przystąpiliby, by przystąpili (3). *subst* przystąpiłyby, by przystąpiły (3). *W con praet* 3 sg m by był przystąpił (1). *n* by było przystąpiło (1). *W impers fut* przystąpi się (1). *W part praet act* przystąpiwszy (138), przystępiwszy (1).

Sł stp: przystępić, *Cn s.v. daję, on, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. Zbliżyć się, zwykle z niewielkiej odległości; *accedere Miech, HistAl, PolAnt, Vulg, Mącz, Calag, Cn; venire HistAl, Vulg; appropinquare Vulg, PolAnt; adire Vulg, Mącz; advenire PolAnt, Calag; appropriare, ascendere, assistere, astare Vulg; cedere PolAnt; aggredi Cn (461) : Herzu gehen. Przyftąpić. Accedere. Calag 278a.*

a. *Podejść bliżej, zrobić kilka kroków ku komuś a. czemuś (346) : v* nog mu [*lew pasterzowi*] fie położył. *A drudzy lwi gdy nań chcieli/ Przed onym więc iuż nie śmieli: Bo fie przeciw im zäftawiał/ Zadnemu przyftąpić nie dał BierEz Q3v, Lv, L4v, Qv; Przeto prętko [Symeon] do kościola przyftedwfiy/ wzrzáwfiy milego Iezufa nábożnie prziftápiwfiy poklęknął proffátz panny Marie/ aby go w iego ręce dała. OpecŻyw 25v, 44v, [57]v, 106, 125v, 126v, 137; RejJóz G4v; Alexander tedy pobaczywfiy go [bazyliuszka] zdechłego wftąpił nań/ záwoławfiy Rycerzow fiwych rzekł do nich. Przyftępcie iuż á oglądajcie zglądzieliá náfzego/ á oni s kwápliwofiá przybiegli HistAl L;*

pierwzszego/ rzekł. *BudNT Matth* 21/28; Powinowáci do mnie przystąpić nie śmieią. Który záyżrzy/ wćieka *KochPs* 42; iż nie tylko człowiek zły/ ále y íam Szátan do ćiebie/ przystąpić nie może/ choćby íie/ wkoło około ćiebie chodząc/ iáko Lew ryczący/ niewiem iáko o ćię kuśił/ íełiż mu od Bogá nie będzie pozwolono. *CzechRozm* 229v; Chorych wiele ktorzy do niego [do św. Piotra Celestyna] przystąpić mogli/ zdrowie odnieśli *SkarŻyw* 472, 107, 226, 478; Iednego bowiem czáfu/ gdy Krol grał Wárcaby/ niktory przystąpiwfy do niego/ imioná przyfádzonych ludzi opowiedáł mu písmem *Phil* L3; Przystápmyz iuz do koni/ ípytamy którógo/ Vpátruy íełić íie co ípodobá dobrégo. *WyprPl* B3; *LatHar* 690; Gdy záś był wieczor/ przyfzedł ieden człowiek [*Józef*] [...]. Ten przystąpił był do Pílatá/ y prośił o ćiáło P. Iezufowo *LatHar* 702, 693, 695, 708, 726; A gdy chodził [*Jezus*] w kościele/ przystąpili do niego Arcykáplani y Doktorowie y ítárfzy/ y mowili mu: Ktoráž to mocą czyniż? *WujNT Mar* 11/27, *Matth* 9/28, 17/24, 18/21, 26/7, *Luc* 22/47; *SkarKaz* 419a; *CiekPotr* 35. Cf *Zwroty*.

przystąpić do czego (18): Wól też íj ofiel boga znaiątz/ do íaflí przystąpili/ íakoby zwierzęta rozu^mné/ ná kolana íwé pokłękńelij *OpecŻyw* 15v; *GroicPorz* z2v; *Leop* 2.Par 1/6; *BibRadz* *Iudith* 13/8, *Act* 8/29; Rzekł tedy Moizelz do Aarona: Ofiaruy Cielcá zá grzech twoy [...]. Przystąpił tedy Aaron do óltará/ ofiárowáł napirwey Cielcá zá grzech *BielKron* 38; Przystąpiwfy do drzwi kościoła Marłowego Medea/ záwołáá ná Rycerze ích íęzykiem áby íá puśćili. *BielKron* 54v, 148; *Mącz* 43c; *SkarŻyw* 134, 374, 498, 528; A przystąpiwfy [*Mucjus*] do ogníá rękę íwą práwą weń włożył *Phil* C2; *WujNT Act* 8/29. Cf *Zwroty*.

przystąpić k(u) komu, k(u) czemu (żywotne) (86): Dzień iuz blifki [*kur*] przepowiedáł/ Ná bzie w íádu gdzie więc íiadał. Lífzká k niemu przystąpiłá/ A łagodnie znim mowíá: [...] *BierEz* S4, A4v, Bv, B2v, C4, E4v (10); Wezwano kaplanow/ gdy przifílli/ przifstápił kním Iozeff *OpecŻyw* 26v; gdy bylo blifko końtza godowaniá/ przystąpili fludzy k íey mílofcij/ powiedaiątz íjże wina niedoítaie *OpecŻyw* 40v; będątz s nimi [*Judas z Żydami*] ná onéy drodze mowil k niím. Íátz poydę przed wami/ íj przystápię nápirwéy k niemu [*Jezusowi*] *OpecŻyw* 104v, 41, 45, 54v [2 r.], 55, 56 (23); *BielŻyw* 116; *HistAl* F2v; *MurzNT Matth* 14/15, 17/14, 26/69, *Mar* 14/45; Ífch [...] przifchedl zdworu do gífdby y záfthal Michála szewcza Zdrvmlikyem a Scáłprem Iezikyem ízyą íwarzącego. I przystápywfcy kným pythal czo by ízyą dzyalo. *LibMal* 1554/189; *RejWiz* 177v; *Leop Eccli* 21/2, *Matth* 5/1, 9/14; *BibRadz Dan* 7/16, *Matth* 13/36, 17/14; *BielKron* 40, 87v, 381v, 459v; *HistRzym* 90v, 93v, 103, 134; *RejPos* 208; *BudBib Gen* 44/18; w drodze będąc/ vyrzáł człeká tego [...]/ w dwunáfcie íarzm/ íam poganiáł woły. Ku temu przystápiwfy/ páfzcz íwoy náń zárzucił *HistHel* C4v; *BudNT Matth* 5/1, 14/15, 21/23, 22/23, 26/7; Niechćiáł názád [*Koriolan od Rzymu*] vstápić/ gdy Rádá prośilá/ Áż gdy mátká z Pániámi k niemu przystápiłá. *BielSjem* 8; *BielSen* 10; gdy był Pan Iezus w Bethániey/ w domu Symoná trédowátego/ przystápiłá k niemu niewiáftá/ máiąca álábáftrowy flóiek oleyku drogiego/ y wyláá ná głowę íego *LatHar* 689; Y przifzli do niego mátká y bráćia íego: ále k niemu przystápić nie mogli/ dla rzefzey. *WujNT Luc* 8/19, *Matth* 5/1, 8/25, 13/36, 14/15, 16/1 (13); *SkarKaz* 349b. Cf »przystąpić blisko«.

przystąpić ku czemu (13): A przifstápiwfy ku marám/ dotknął íie ých ý rzekł: Młodzieńcze tobie mowię wftáń. *OpecŻyw* 44v, 20v, 154, [155]; *BielŻyw* 98; *Leop Num* 1/51; *HistRzym* 101v; *HistLan*

Fv; *BudBib* 4.Reg 16/12; Aliści nátychmiałt trzey mężowie przyştąpili ku domowi w ktorym był/ z Cezáreiey do mnie pošťáni. *WujNT Act* 11/11. Cf »przystąpić blisko«.

przystąpić ku czemu [= *w jakim celu*] (1): Dáley będzie pytał Prokurator/ iáko do znáku męki Páńfkiey Princypał iego ku oddániu przyştęgi przyştępić ma. *GroicPorz* z2v.

przystąpić na co [= *w jakim celu*] (1): (*marg*) Wezunius [!] gorá [zapaliła się] (-) do ktorey gdy Plinius hińtoryk ná widzenie przyştąpił/ ogień gi požárł. *BielKron* 148.

przystępić przed kogo (1): dobytek ten twoy będzie/ vbiór Kfiáżęcy weźmiesz. A gdy to [ksiáżę] wyrzeczę/ chłop mu każe przed lię przyştępić/ da mu lekki policzek/ áby pámiętał co mu przypominał. *BielKron* 275.

przystąpić z czym [= *mając ze sobą*] (4): gdy tak ftal nagi/ v flupa wwiązany/ nápirwey kniemu z miotłami przyştąpili/ ij bez lutości bijátz tak mowili. [...] *OpecŻyw* 126, 126; *RejWiz* 160; skrzyńię przynieść rofkazano [...]. Potym ku niey Zięciowie s klucźmi przyştąpili/ A odiańwzy pieczęći skrzyńię otworzyli. *HistLan* Fv.

przystąpić dokąd (8): *LibMal* 1545/102v; *Leop Is* 57/3; [Filstynowie] ciáła zwiefzáli z muru Bethfan/ ále mężowie z Iabes Gáláád [...] w nocy przyştápiwzy pod miásto zebráli ciáła z muru *BielKron* 68, 126, 148; gdzie fie im [wojsku rzymskiemu] tráfiłá przepráwá przes rzekę wielką [...] tedy przyştápiwzy nád rzekę przekopáli kilka przekopow *BielSpr* 7; *BudBib Is* 57/3; Teraz coć powiem/ [...] Iedno chćiey łam przyştápić/ á twé vcho wdźięczné Poday do łłowá mégo. *GosłCast* 57.

cum inf (1): Wyłzedłszy Iezus zświátnice łzedł/ y przyştápili včzniowie iego/ vkázowác budowánia świátnice. *BudNT Matth* 24/1.

Ze zdaniem celowym [aby] (4): *BierEz* O2v; tám fie Moizęszowi dziw wielki Boży vkazał/ to ięft/ kierz ogniem wielkim gorzał [...]. Przyştąpił bliżey Moizęsz áby fie dowiedzyał co to ięft *BielKron* 28v; *WujNT Matth* 24/1, *Luc* 22/47.

Zwroty: »przystąpić blisko, z bliska« [w tym: *k(u) komu, ku czemu* (żywotne) (6), *ku czemu* (3), *do kogo* (3), *do czego* (1)] = *prope* (*propius*) *accedere HistAl, Vulg, Mącz; propinquius accedere HistAl; appropinquare PolAnt; comminus accedere Mącz* [szyk zmienny] (25:2): A lwá [chorego lisica] z dworu przywitáłá: Rzekąc/ iáko sie tu lwie małz [...]. Rzekł lew/ śioŝtro moiá liŝko/ Przyştęp ku mnie bárzo blisko: Powiełz mi nieco śmiełznego *BierEz* K3v; *OpecŻyw* 105; *HistJóz* D3, D4; *RejJóz* N4v; przykazał [Aleksander] niektoremu rycerzowi/ áby mu liŝcia z onych drzew przynieól/ [...] y vłyłzeli głós ná powietrzu mowiący/ ktokolwiek do tych drzew bliżey przyştápi łmierciá nagłá vmrze. *HistAl* K7, A2v, A7v; *Leop Num* 32/16; *BibRadz Iudith* 13/9; *BielKron* 14v, 28v, 35, 56v, 458; *Mącz* 43c, 326a; Rzekłá Tárłia: O Krolu [...] wynidziłz s korabia/ bo przes tve wyście mnie ponizoney Krolewnie będzie cześć záchowána. To rzekłszy przyştápiłá ku niemu bliżey/ iákoby go chćiáłá oblápić. *HistRzym* 25v, 55v [2 r.]; *RejPos* 183, 213 *marg*; *RejZwierc* 80; *BudBib Iudith* 13/9; *SkarŻyw* 57, 188; *WitosłLut* A5.

»cicho [do kogo, do czego] przystąpić« (2): Ad fores suspenso gradu placide ire perrexi, Chciałem z lekká ná przednich pálcách co nacíłzey do drzwi przíŝtępić. *Mącz* 350d; *SkarŻyw* 560.

hebr. »przystępując przystąpić [do czego]« (1): Káždy kto przyştępuiáć przyştápi [accedendo qui accesserit] do przebytku Iehowy vmrze *BudBib Num* 17/13[28].

Przen (25) : Ze podluchny przypadek wieczną łtrątą kładzie/ Nie dáiąc y przyštąpić płączotulney radzie. *RybGęśli C4*.

przystąpić do czego (1): pátrząc ná święte/ [...] zámilówanie Boskie włobie wzniećiz/ á im bliżey do tego ognia/ ktory Bog wnich zápálá/ przyštąpiłz/ tym lie rychley zágrzeiełz. *SkarŻyw A3*.

przystąpić ku czemu (1): (*nagł*) Nabożná rozmowa święte⁸⁰ Bernata s pane^m Iezufem nowo narodzony^m dzieciątkie^m. (-) SDrów bądź Iezu malufki [...]. Ku twému matko lonu pokornie przyštąpię prołłąt v ciebie łyna *OpecŻyw 18*.

Zwrot: »przystąpić blisko« [*szyk zmienny*] (2): Tu s placzem oglądáycie nędzni tego łwiata milofnicy [...] iakotz wielki łmutek ij zalofzt walz łtworzyciel cirpi. [...] Przyštąpcie bliżey ludzie grzélłni a oglądáycie iakątz pokutę za wás łtroij łyn boży *OpecŻyw 103; SkarŻyw A3*.

»do łmierci przystąpić« = *otrzeć się o łmierć, być bliski łmierci (1)*: Boć ná łprawie [*tj. dla sprawy*] Chryłtułowej/ áż do łmierci [*Epałrodył*] był przyštąpił [*usque ad mortem accessit*] *Leop Philipp 2/30*.

a) *O mistycznym kontakcie między Bogiem a człowiekiem (20)* :

α) *O Bogu przychodzącym do człowieka [do kogo] (4)* : Y rzekłá pothym pánná [*Maryja po zwiastowaniu*] oná do Anyoła: Y iákożby to być miało/ á włzák ia mężá nigdy nie poznawam? [...] ták iey [*anioł*] powiedzwał: Iż Duch łwięty przyštąpi do ciebye/ á moc nawyzłzego Bogá záłłoni w tobie táiemnice łwoie. *RejPos 270*.

przystąpić z czym [= w jakim celu] (1): Y przyštąpię do was z Sądem/ á będę łwiádkiem prędkim złoczyńcom/ [...] mowi Pan załtępow. *Leop Mal 3/5*.

Zwrot: »przystąpić do serca« (2): iż przyłtániełz ku łwiętey woli iego/ á położyłz nádzyeię łwoię w łwięthey opiece á opátrżności iego/ włztykoć lie też łłtanie [...]. Iuż y Duch s. [...] nieomyłnie przyštąpi do łercá twego *RejPos 285v, 272*.

β) *O człowieku przychodzącym do Boga (16)* :

przystąpić do kogo, do czego (10): *RejKupSekl a3v*; Nie wátpmy tedy iefłize kiedy zgrzełzemy/ z pokutá [...] a z włnołciá przyštąpić do Máiełtatu tey łálki iego *BibRadz *7*; że tho iefł wdzyęcny Pan wálz/ do ktorego mocnie przyštąpcie/ iáko do onego kámieniá żywego od Bogá wybránego *RejPos 301; KuczKat 360; WujJudConf 105v*; kto chce przyłtępić do Pána Bogá/ potrzebá wierzyć iże iefł *BiałKaz F2v; CzechRozm 99; NiemObr 34; WujNT 1.Petr 2/4. Cf Zwrot*.

przystąpić k(u) komu, ku czemu (6): *OpecŻyw 97*; A ty złálki łwey rácz mi oznaymić prołte łcielzki kędy bych mogł łnádnie ktobie przyłtępić *RejPos 127v*; áby dzyatki łwicżono w nabożności/ w piłmye/ s częgo łatwye ku pánu Kriłtułowi przyłtąpićby mogli. *GliczKsiąż H3v; RejPos 12; ArtKanc N16*; Przyłtąpmylz tedy z włnołciá ku łtolicy łálki ábyłmy otrzymáli miłofierdzie *WujNT Hebr 4/16*.

W przeciwstawienu: »opułcić ... przystąpić« (1): [*dla zbawienia wiecznego*] káždy opułć łwe drogi złołciwe/ á przyłtąp łercem práwym ku Pánu chutliwie. *ArtKanc N16*.

Zwrot: »przystąpić co nablížej [do kogo]« (1): A gdy iuż ták łprawilz [*tj. oczyłciłz ze złołci*] myłł á łerce łwoie/ przyłthąpże co nablížey do tego Pána łwoiego *RejPos 205*.

α. *Dokonać ofiary Starego Testamentu; appropinquare PolAnt (9)* : *BudBib Lev 21/18 cf cum inf.*

przystąpić do czego (7): każdy mąż wrodziech wálznych/ któryby przystąpił ze wżego nafienia wálze⁸⁰/ do świętych (darów) ktore poświęcaią fynowie Izráelowi Iehowie/ á onby miał ná łobie nieczyłtotę łwoię/ tedy [...] *BudBib Lev 22/3. Cf Zwrot.*

przystąpić na co [= w jakim celu] (1): Stąd y w zakonie łtárym/ Aaronowi/ y fynom iego łmiercią zágrożono/ iełliby kiedy łmiał do ołtarzá/ ná oddánie ogniftey ofiáry przystąpić/ nog y rękú łwych w miedziáney wánnie nie vmywłzy. *LatHar 245.*

cum inf (1): Mow do Aharoná rzekąc Mąż znalienia twe⁸⁰ wedle wiekow łwych któryby miał wáde nieprzystąpi przynóić chlebá Bogu łwemu. Bo każdy mąż któryby miał wáde nieprzystąpi *BudBib Lev 21/17.*

Ze zdaniem celowym (1): vmyią w niey [*wannie*] Aáron y fynowie iego ręce y nogi łwoie/ gdy będą mieli wnidz do Przybytku łwádectvá [!]/ y gdy będą mieli przystępić do ołtarzá žeby ná nim offiárowáli wonne kádzidłá Pánu/ by łepak niepomárlí. *Leop Ex 30/20.*

Zwrot: »przystąpić do ołtarza« = *accedere ad altare Vulg; ad altare appropinquare PolAnt* [*szyk zmienny*] (6): *Leop Ex 30/20; BudBib Num 18/3; Obcy y zrodzáiu kápláńłkiego nieidący do ołtarza nie przystąpił. SkarŻyw 492 marg, 492, 493; LatHar 245.*

b. Wejść do łrodka, w obręb czegoł; przekroczyć łranice (16) : Rzekł Moizelz ludu Izráelłkiemu: Pátrzcie ná zyemię ktorá Pan Bog obiecał dáć wam ku obydleniu/ przyłtęp á połiádz iá á nie boy łie. *BielKron 40; Mącz 287c.*

przystąpić dokąd (6): *LubPs gg6v; rołkazał [Holofernes]/ Achiorá zwiázánego wiełć do Bethuliey/ že do miáłtá niemogli przyłtąpić wwiázáli go v drzewá *Leop Iudith 6 arg; Adire ad aedes, Prziłtępić do domu. Mącz 104c; bo tę [mądrołć] chowano w zamku Iowifzowym/ gdzie Prometheus przed zbyłnie czuyná łtrazą przyłtępić niemógl. GórnDworz Ff; GórnRozm N2; WujNT 424.**

Przen (8) :

przystąpić dokąd (3): *RejPos 60v; náchyl [Boże] vchá twego/ ná wołánie moie. Bo nályćilálie złółci dułzá moiá/ á żywot moy do iámy przyłtąpił [ad sepulchrum pervenit]. BudBib Ps 87/3[4]; chędożę iuż domek łercá mego [...]. Nigdy łię wráćć do grzechu/ nigdy tu iuż do gmáłzku tego nieprzyiáciel twoy [Panie] nie przyłtąpi/ nigdy y zákołátáć do mnie nie będzie łmiał. SkarKaz 161a.*

a) Osiágnąć zbawienie (5) : *Leop Hebr 10/22; NiemObr 84; Máiac tedy bráćia wolnołć wełzćia do przybytku Náłwiłtżego przez krew Chriłtułowá [...]; y káplaná wielkiego przełožonego nád domem Bożym: przyłtápmylz z prawđziwym łercem w zupełnołci wiáry *WujNT Hebr 10/22 [zawsze przekład tego łamego łektu].**

przystępić dokąd (2): racz miły panie oddaliłłly ciemnołci łmyłłow náłlych ołwieci ie: aby [...] przyłzli ná drogę prawá kędy by mogli przyłtępić do przybyłkow twoich łwietych á tam łie vkazac ofiáry łobie panu łwemu miłá *RejPs 65; NiemObr 84.*

c. Stawić się ná rozkaz (12) : Niechay włtápiá/ niech przyłtępiá/ włlyłcy mężowie woieni. Zkuicie pługi wáłł ná mieczę/ á motiki wáłł ná włóćnie. *Leop Ioel 3/9, Ios 7/14 [3 r.], Is 41/21; BibRadz Is 41/22[21].*

przystąpić do kogo (1): Przyłtápcie do mnie/ á łluchayćie tego: [...] *Leop Is 48/16.*

przystąpić do czego [= *w jakim celu*] (2): A kogo z reieftru záwołáią do íspráwy iego/ nie z żadnym tumultem do íspráwy íwéy przystąpić y do gmáchu wchodźić ma/ tylko lámoczwart nawięcéy chodźić ma *SarnStat* 857, 870.

przystąpić ku komu (1): Potym [*Aleksander*] przykazał milczenie wśzythkim y rzekł/ ktorzy z was zábili Dáriufá mego nieprzyaciéłá/ niechay przystápią ku mnie á wezmą flufzną zapláthę. *HistAl* G4v.

przystąpić przed kogo (1): iż káždy nowy Prułki Miłtrż/ ma ísołtego miełiącá przystépić przed Krolá Polłkiego/ á przez przylięgę ma go wyznáwác zá páná *BielKron* 232.

Zwrot: »przystąpić do prawa« (1): A gdzieby [*strona, której dano czas dla zastanowienia się*] odstápiwśy nie wrociłá íye/ thedy Powod da iey przywołác trzy kroć/ áby przystápiłá do Práwá/ przyymuieli Sentencyą álbo nie. *GroicPorz* bb3.

d. *Stanąc przed kimś, zwłaszcza wystąpić dla ogłoszenia przemowy; praesentare se* *HistAl*; *stare PolAnt* (34) : iże Słowotworowi wśzytcy [*dworzenie*] mowić [!] dozwolili/ on tedy przystápiwśy iáł tako rzecz prowadźić: Wyfoce vrodzony a wielmożny panie Szczeńcie/ panie nałz miłóciwy [...] *ForCnR* B3v; *GroicPorz* i3v; *Leop Num* 27/1; *BibRadz* 3.Reg 18/36; potym pośle Papielkim/ przystápił też pośel Celárski profzác/ áby temu pośłowi we wśzytkim wiárę dał *BielKron* 211, 207v, 225v; *HistHel* B4v; *KochProp* 6; ízukáli [*Żydowie*] fáłżywego świádectwá ná Páná Iezufá/ áby go ná śmierć wydáli; y nie náleźli/ choćáz wiele było świádkow fáłżywyh przystápiło. *LatHar* 695.

przystąpić do kogo (7): *HistAl* F5v; Przystápiwśy tedy Eliałz do wśyftkiego [*zgromadzonego na górze Karmel*] ludu Ífráelłkiego/ rzekł: [...] *Leop* 3.Reg 18/36; *BielKron* 60, 372, 401; *BudBib* 1.Esdr 4/2; Hełter [...] zdrowim íwoim wzgárdźiłá: gdy nád zákázanie do Afwerá przystápiłá/ wkłádáiąc íę o lud íwoy/ áby od onego Amáná zgubiony nie był. *SkarKazSej* 669a.

przystąpić k(u) komu (6): *BierEz* Sv; Zydowie wteⁿ czas ku Herodowi przystápiwśy/ z zázdrolci wielkié/ na Iezufá milégo vftawicźnie íkarzyli *OpecŻyw* 121v; *ForCnR* B3v, C; przyiecháli [*do Ratzbony*] thylko pośłowie od Ewángelikow/ [...] pośłowie też z miáłth Kolná/ Monáłtherzá/ Norymbergá/ Rátzybony/ Norlingi/ przystápiwśy ku Celárzowi/ záłowáli íe napierwey o zabicie Dyázyufá *BielKron* 225v, 225.

przystąpić przed kogo, przed obliczność czyją (a. przed oblicze) (7): A tedy myłófyerdzye [*postać personifikowana*] ktore zwyecznołzczy przed bogyem yełth Przystápyło przed oblycznołzcz bołką a rzekáč O myły panye [...] *PatKaz* II 32v; pośłály mu [*Amazonki Aleksandrowi*] dziełięć zrzebiát [...]. A krolowa oblicźnie przystápiłá przed Alexandra/ á pothim ípokoinie wrociłá íe z wefelim. *HistAl* H3v; Bacząc to [*strach Rzymian przed najeźdźcą*] T. Lárgius zacny mąż/ przystápił przed Senat y mowil/ widzę że íe wśyfcy boiá [...] *BielKron* 107; ná ktorym [*majestacie*] fiedzyał Krol Zygmunt w koronie krolewłkiey/ przedeń Prułki Miłtrż przystápił przylięgę czynil *BielKron* 419, 233; *BudBib* I 127a *margin*, *Num* 27/4.

Ze zdaniem celowym (1): Kmieć vbogi gdy íspráwę miał/ Ku rzecznikowi przystépić chćiał: Iźby mu nieco porádził/ Aby łatwie íampierzá zbył. *BierEz* Sv.

Zwroty: »przed nogi [*komu*] przystépić« (1): Ad pedes accedere, Przed nogi komu przistépić. *Mącz* 43c.

»do stolice (a. stołka) [= *tronu*] przystąpić« (2): iż przeciwko pospolitemu ruszeniu chcieli się Protestowac Sandomirscy Posłowie [...] przywiódł ie do tego Marszałek Koronny, ze do stołka przystąpiwszy tylko pocichu prostestowali się przed Krolem anie publice *ActReg* 74; *LatHar* 711 *marg*.

Przen (1) :

Zwrot: »[komu] na oczy do siebie przystąpić nie kazać« = *nie chcieć znać* (o Bogu w stosunku do grzesznika) (1): Więtlza to szkoda y zelżywość twoiá: iżci P. Bog ná oczy do siebie przystąpić nie każe. [...] gdyć rzecze ten co cię ftworzył: Podź mi precz z oczu áni mi się kłániay/ pátrzyć ná cię nie mogę. *SkarKaz* 316a.

e. *Wstąpić, wspiąć się na coś; dotrzeć na szczyt [dokąd]* (10) : Ná którą gorę ftąpił Pan [...]. Gdzie tylko iam Moizelz y Aaron przyftąpili [!]. *BibRadz Ex* 19 *arg*; *BielKron* 13, 32v; vyrzał [król] ołtarz/ á (ták) przyftąpił ku ołtarzowi (*marg*) wł. y vyrzał krol ołtarz/ y przyftąpił krol ná ołtarz. (-) *BudBib* 4.*Reg* 16/12; *CzechRozm* 101v; Przyiácháá Helená ná mieyfcá święte/ [...] przyftąpiá do gory Golgoty y mowiá: oto mieyfce bitwy *SkarŻyw* 398.

Przen (4) : Plugáwey y bezrozumney bełtyey/ do gory Syon przyftąpić się nie godzi: myślze teraz [*duszo moja*] o fnážności y czyłtości łumnienia twego *LatHar* 393; *WujNT Hebr* 12/18, 22; Przyftąpiliście do Syońkiey gory Ieruzálem niebiełkie⁸⁰/ do wiela tyśięcy liczby ányołów/ do kościoáá pierwiátkowych ktorzy popifáni fá w niebie/ do Bogá który iełt sędziá wlytykich [*Hebr* 12/22] *SkarKaz* 663b.

f. *Nadciągnąć zbrojnie; ruszyć do ataku; supervenire Miech; succedere Mącz* (19) : zatem przyftąpił vph czwarty Tatarfki z Hetmanem Petá, j z wielkiem okrzykiem bithwę ftoczył *MiechGlab* 11.

przystąpić do kogo (1): A nocy ktorey ná nie vderzyć miał/ záłtonił ie Pan Bog słupem y obłokiem od woýfká Krolewfkiego/ ifz przyftąpić do nich niemogł. *SkarŻyw* 481.

przystąpić komu (1): trwała długo bitwá/ przyftąpił vff pofileczny Skánderebegowi *BielKron* 256.

przystąpić dokąd (11): Gdy potim prziftąpił do miáfta Trekas, zabiezał mu biskup święti Lupus pytaiąc go ktoby on był, on odpowiedział iam iełt Atila bicż Boży *MiechGlab* 55; Pirwży raz Tytus wybrawfzy co godnieyfzych ludzi Rycerfkich trochę/ przyftąpił pod miáfto/ był odiecżon od miáftá/ bo nań s tyłu Zydowie vderzyli *BielKron* 147, 233v, 372, 395v, 407; *Mącz* 3a. *Cf* *Zwroty*.

Zwroty: »przystąpić blisko [czego]« [*szyk zmienny*] (3): kazał ftrzeláć do muru z burzących dział/ ále iż z dáleká był/ przeto niemogli nic vczyńić/ w nocy tedy [...]/ przyftąpiwfzy bliżey miáftá/ wytłukli murow niemáło *BielKron* 314v. *Cf* »blisko muru przystąpić«.

»blisko muru, do murow przystąpić« = *accedere ad murum* *Vulg*; *muris succedere* *Mącz* [*szyk zmienny*] (2:1): *Leop* 2.*Reg* 11/20; *BielKron* 257; *Muris succedere*, Do murów prziftępić. *Mącz* 44d.

»k sobie przystępić« = *spotkać się w walce* (1): [*anioł w obłoku*] íthánał zá nimi: miedzy woýfkim Egiptfkim/ y woýfkim Iíraelfkim. A był obłok ciemny/ á oświecájący noc/ thák yż kłobie wełpołek/ przez cáłą noc przystępić nie mogli [*ad se invicem ... accedere non valerent*]. *Leop Ex* 14/20.

Szereg: »ustąpić albo przystąpić« (1): bo fá [*w wojsku*] iedny trąby kthore znák dawáią gdy się pothykáć/ drugie kiedy przestáć/ drugie co vftąpić álbo przyftąpić *BielSpr* 16.

Przen (3) :

przystąpić dokąd (1): Práwie do tego miáftá takiemi działámi wiáry ofádzoného/ kácerstwo przystąpić [...] niemoże. *SkarŻyw* 409.

a) *Być nieprzyjaźnie, wrogo nastawionym [przeciwko komu, na kogo]* (2) :

Szereg: »przystąpić i stanąć (a. powstać)« (2): *Amici mei et proximi mei: aduerfum me appropinquaueruⁿt et fteterunt. Iuż tu mowi prorok z ftrony pana Iefufowey. Przijaciele moi y blizni moi przeciwko mnie przistapili [!] y ftanęli. WróbŻołt 37/12; Leop Ps 37/12.*

g. *Podpłynąć; dopłynąć; przybić do brzegu; zawinąć (o żeglarzach i sprzęcie pływającym); devehl PolAnt* (4) : przyżli podeń [pod port] w mátych łódziach bo wielkie nie mogły przystąpić/ iedno ty kthore wiołły robią. *BielKron* 460v.

przystąpić dokąd (2): *BielKron* 293v; A gdy fię vkazał Cypr/ oftáwiwłzy y [= go] po lewie płynęliśmy do Syryey y przystąpiliśmy do Tyru. *BudNT Act* 21/3.

Zwroty: »blisko [k komu] przystąpić« (1): w tym záiecháło nam w tył wielkość łódzi Nigrythow [...]. Oni k nam nigdziey bliżey nieśmieli przystąpić/ iedno ná fthrzeleniu z łuku. *BielKron* 451.

[»przystąpić do brzegu«: Gdzye [do Grecji] przyciągnáwłzy/ przystąpili do brzegu z Okręty *HistTroj* E7.]

h. *Pojawić się w sposób cudowny* (15) : *OpecŻyw* 38; Oneyże nocy fpał [w więzieniu] Piotr miedzy dwiema żołnierzmi [...]. A oto ániół Páńfki przystąpił/ á iáfnóć fię oświeciła w gmáchu: á trąciwłzy w bok Piotrow/ obudził go/ mowiąc: [...] *WujNT Act* 12/7.

przystąpić do kogo (4): *KrowObr* 156v; gdyż żadny duch dobry ze złym fie dłuogo zgodzić nie może. A zły do złego przystąpiwłzy/ iuż tám łobie fpołu obádwá gędą iáko raczą *RejPos* 331, 69v; *WujNT Matth* 4/3.

przystąpić k komu (3): (*nagł*) Pan buog rofkazuie Gabrielowi ku pannie Marij pofelłtwo z fwe rady. (-) [...]/ przistąpiwłły kniey/ poczelnie opowiedz iey orędzié niebieskié/ rzekátz. Zdrowa bątz milościj pełná [...] *OpecŻyw* 7, 37v; *HistRzym* 75.

przystąpić ku czemu [= w jakim celu] (1): PO zwycięzeniu pokufy diábla przekłéte⁸⁰/ anieli przistąpili ku pofłudze Iezufa milégo *OpecŻyw* 38.

przystąpić z czym [= w jakim celu] (1): Poty^m gdy czterdzieci dni ij nocy przelłly/ [Jezus] lacznął [...]. Vbáczyl to duch zly/ przystąpił k nie^{mv} í pokufami ij poczał go kufitz od żarlotztwa rzekátz. *OpecŻyw* 37v.

W przeciwstawieniach: »odstąpić (3), opuścić (2) ... przystąpić« (5): *OpecŻyw* 38; kogo Pan odstąpi/ Iuż tám y Anyoł Páńfki/ nigdy nie przystąpi. *RejWiz* 156; sftąpił nań [na Dawida] duch Páńfki/ á od Saulá odstąpił á zły przystąpił *BielKron* 65; *RejPos* 70; Tedy opuścił go [Jezusa] dyabeł: á oto ániółowie przystąpili/ y flúżyli iemu. *WujNT Matth* 4/11.

i. *Dotrzeć, przedostać się (o substancjach w organizmie)* (3) : Blizny z nowu mych dawnych ran fye odnowiły/ Zátáioné plugáftwá z nowu przystąpiły *KochPs* 55.

przystąpić do czego (1): Ktora [flegma] czálem iefzcze fie pan ná bok nie ruży/ Przykro do vft przystąpi/ á czálem záduśi. *RejWiz* 61v.

przystąpić k czemu (1): Też vwarzyć lift s kwiathem w winie á pić/ iadowi kferczu przisthępić nie da *FalZioł* I 115d.

j. *Zespolic się [do czego] (1)*: A gdy widzyał kości ná polu leżąc/ rzekł mi [*Pan Bóg Ezechielowi*]: áto dam do tych kości żyły y wrołczę mięło ná nich/ y słał fie głos gdy przystąpiły kości do kości [...]. Y słało fie ták/ iż stánęły ná nogach fwoich/ á słał fie wielki załtęp ludzi. *BielKron* 96.

2. *Zostać członkiem jakiejś wspólnoty (religijnej, politycznej, sądowniczej); accedere JanStat (18)*: *przystąpić do kogo, do czego (8)*: *BibRadz* *7; *RejAp* 27; A wielka wielkość ludzi iuz była przystąpiła do zwolennikow onych *RejPos* 282; [*Salomon, chociaż był mądry*] wždy fie był dał zwieść niewiałtkam á wniół fie łzpetnie s pobożney powinności fwoiey/ że był do bálwánow przystąpił á do bogow do ich *RejZwierc* 46v; *WujNT* 520; Litwá świadczy iż przez Polaki do wiary przystąpili *SarnStat* 993 marg, 860, 1053.

przystąpić k(u) komu, ku czemu (9): Chtząt rzeczony Ián święty przywiełtz fwe zwoleniki/ aby naładowali pana Iezufa/ a k nie^{mv} przystąpili/ połlal ie k nie^{mv} *OpecŻyw* 47; ktorzi bi [z *jeńców*] kv naschemv Zakonv [*tj. religii mahometańskiej*] przistapyły tefmi od panow ych odeymvyacz rołkazały *LibLeg* 10/67v; kv nym [*przeciwnikom swego króla*] thesz bil przistapyl fpanow Węgierłkich yeden perenni peter łdradzywschi pana swego *LibLeg* 10/145v, 10/57v [3 r.], 59v [2 r.], 91.

W połączeniu szeregowym (1): [*Belzczanie*] do nas iáko Pána y przyrodzonego dziedzicá/ [...] y do Korony królestwá náłzého Polłkiého/ od któręy przelzłych czálów byli odpádlil/ zásię wrócili fie/ y przystąpili/ y siebie Królestwu y Koronie iáko część do fwęy cáłości ziednoczyli/ y w wnątrznóści práwie wdáli/ wcieliłil/ y przywłalczéli *SarnStat* 1053.

W charakterystycznych połączeniach: przystąpić do bałwanow, do bogow [czyich] (2), ku Panu Jezusowi, do trybunału, do wiary (Chrystusowej) (2), ku zakonu [czyjemu] (7), do zwolennikow.

W przeciwstawieniach: »odpaść, odstąpić ... przystąpić« (2): KromRozm III O8 cf Zwrot; SarnStat 1053 cf W połączeniu szeregowym.

Zwrot: »przystąpić zaśię« = wrócić (1): iż Kártháinłki Arcybiskup/ z wyelim biskupow/ ktorzy byli od połlufłeńłtwá papyefkyego odstąpili/ vznawłly błád fwoy/ przystąpili záfyę/ wyznawáyac iż we włłem chcá náładowáć ápołłolłkiey łtolice *KromRozm III O8*.

3. *Zacząć coś robić lub jakoś postępować; podjąć się czegoś; zająć się czymś; accedere Vulg, PolAnt, Modrz (75)*:

przystąpić do czego (4): Ale kiedy do dobrego gruntu/ dobry gołpodarz przystąpi/ á fpráwi rołá thák iáko być ma/ [...] tám fie bez pochyby dobrze wrodzić mułsi. *GórnDworz* Kk2v; Toć ich [*sejmów*] iuz lepiej nie łkládác/ iefli tákich niełpokoynych łerc y myłłi nie zložycie/ á do świętey zgody nie przystąpićie. *SkarKazSej* 673a. Cf *Zwrot*.

przystąpić do czego [= do działania] (3): Iáko ten ktory orze/ y ten co fieie/ przystęp do niey [*nauki*]/ á czekay dobrych owocow iey *Leop Eccli* 6/19; Ktory przeto dobrze się rozmyłłiwłzy do wotowánia przystąpi/ ná wczćiwá przyłtoyność przednieyłze baczenie będzie miał/ złym namiętnóściam niebędzie się poddawał: [...] o tem będziemy rozumieć/ iż [...] *ModrzBaz* 30v; *SkarKaz* 348b.

przystąpić ad aliquid (1): wktorym [*gwałcie*] acz by słusznie przeciw tym od ktorego cierpiemy Paeny opisané extendowac miał ale pod ten czas wolemy, iz ad *Seueritate*^m nieprzystąpisz [*tj. nie postąpisz surowo*]. *ActReg* 30.

przystąpić k(u) czemu (6): WróbŻołt O7; RejPs 37v; iefli ku Modlitwie przyſtąpimy/ tedy tego doſtaniemy/ iż [...] KuczbKat 435; BibRadz Eccli 1/31; ZawJeft 23; Toć iuż moy miły ſynu/ w tey mierze [w chęci ożenku] pozwalam/ [...] Tylko iákci przyſtępić/ k tey rzeczy potrzebá/ Naprzod ſobie rátkunku/ proſ vprzeymie z Niebá. PaxLiz Ev.

W przeciwstawieniu: »opuſcić ... przystąpić« (1): A nieodeſzło wſtecz ferce naſze ani ſzcziefzki naſze odſtąpili od drogi twoiey [Ps 43/19] (koment) To ieft nieopuſciliſmy dobrego a nie prziftąpiliſmy ku złemu WróbŻołt O7.

Zwrot: »do Rzeczyſpolitej przystąpić« = wziąć udział w życiu publicznym; ad rempublicam accedere Modrz (2): Kto tedy będzie poczytan być godnym ná Vrząd/ ten do Rzeczyſpolitey ma przyſtąpić. ModrzBaz 43v, 43v.

W przen (2) : Y będę ſobie chędożył myłl moię y ręce moie/ yżby były godne przyſtępić ku chwale twoiey RejPs 37v; kiedy około wychowania [ludzie] máią dobre goſpodarze/ niemal záwdy ſá podobni tym/ s ktorých idą [...]. Ale iefli ogrodnik dobry nie przyſtąpi/ ćwiczenia nie będzie/ thedy [...] człowiek prędko zdzićzeie/ y nigdy ſie nie poſthánowi GórnDworz D2.

Przen (2) :

Zwrot: »prawą nożką przystąpić« = dobrze coś zacząć (1): (nagł) Maciey Zaicz w Byſzinie podgorny Prorok: chwali Boga zſwą oſadą za wſzytkę Krzywaczką Gromadę. (-) RAdbych miła Gromado miłoſciam wałzym dawno odpisał/ ale podzis trudno kto może w to ſłowko wałze požądane prawą nożką przyſtąpiwſzy/ wluczyć. LudWieſ ktv.

a) Uſłuchać podszeptów [komu] (1) : gdy opłakany człowiek/ námowám wnątrznem ducha ſwiętę⁸⁰ mieſca niedał ale ſzatanowi ktorý⁸⁰ zdrugiéi ſtrony ku inſzemu wiódł przyſtąpił MurzHist C3v.

a. W tekście, też w wypowiedzi ustnej: zmienić temat, podjąć nowy wątek (51) :

przystąpić do kogo, do czego [= do omawiania tematu] (38): muſiałem piérwéy obłudną Exekucyą zgánić/ á niźlim do prawdziwéy Exekucyey przyſtąpił OrzQuin E4v; SarnUzn E5v, E7v; Ná ten czás p. Wapowłki ták powiedział. Doſyc ſie iuż á podobno/ y názyth/ około they mowy/ y wymowy mowiło/ dobrzeby p. Kriſki ábyſ w.m. przyſtąpił/ do czego inego. GórnDworz G; To [że wskazane káty ſą równe] vkazawſzy/ przyſtąpim do tego com wzięli przed ſye. Weźmim tedy záſię Klin a.b.c. [...] GrzepGeom E2v; Ná ten czás [...] iákoby miály być mierzány [rzeczy miqższe]/ piſać nie chcę: ále przyſtąpię do tego/ iáko Wyſokość/ albo Dálekość/ álbo Głębokość iáka ma być zmierzóná. GrzepGeom N3, Fv; Potym przyſtąpmy do prawdziwey zapłaty ktora ieft/ kto iá będzie ſzáfował y kiedy GrzegŚm 11; Co gdyby ſie wprzod wſzytko z nimi mowiło y porządnie rozebráło: tożby dopiero zoſobná do Pána Ieżuſá przyſtąpić/ y o iego teź vrodzeniu/ czáſie/ y mieyſcu mowić CzechRozm 70, 18v, 70, 127, 144v, 146, 149v; Ale to opuſciwſzy/ do okázowania dálſzego tych rzeczy ktore mi X(iqdz) K(anonik) niełufznie zádaie przyſtąpię. CzechEp 221; Lecź iuż ták opuſciwſzy Ponurzyćielá/ o Mefyálzu/ od Bogá dánym wedle obietnic/ ſwiádczącego/ pryſtąpmy [!] do Ewánieliſty Ianá: o ktorým to mowie: [...] CzechEp 306, 52, 138, 202, 359, 367, 371, 382; NiemObr 93, 101; WysKaz 20, 42; Ale iuż przyſtąpim do wyliczania Státutów o Bráctwách. SarnStat 296, 849; káżdá z tych náuk y zábaw Słáchćicá porządneho/ ołobneyby xięgi potrzebowałá. A przetoź inſzych zaniechawſzy: do zeglártwá ábo do flil[u/] ktory właſnie przedſięwzięciu náſzemu ſłuży przyſtąpimy.

KlonFlis A3; *SkarKaz* 516b; [Przyftąpmyż do wáfzey Pokuty/ Braćia mili *HerbOdpow* M8v]. Cf *przez kogo do kogo; przystąpić z czego do czego, Zwroty*.

przystąpić przez kogo [= z rozważań na czyjś temat] *do kogo* (1): Przez widomego do niewidomego Bogą przyftąpiliśmy. *SkarKaz* 487a marg.

przystąpić do czego [= do części tekstu, wypowiedzi] (5): Ale ná tym co fię tknie śródtku nowe⁸⁰ Teftamentu niech będzie dofić. Przyftąpmyż iuż też do końca: áby fię iuż też y książkom tym koniec vczynił. *CzechEp* 317; Odpráwiwłzy ná krotce część pierwfzą pińania mego/ iuż zá pomocą Bożą do wtorey przyftapię/ ktora będzie o rozmowie moiey/ z Kśiędzem K. w Lublinie *NiemObr* 22; *WysKaz* 13; Przypátrzymyż fię/ co to był zá zakon [...]/ á tym pierwfzą część kazania zábaumy/ á potym do náuk innych [...] przyftąpim. *SkarKaz* 39b. Cf *przystąpić od czego do czego*.

przystąpić od czego do czego (1): Niż fię ielzcze/ *a thesi ad hypothesim*, iáko mowią logicy: to ielt/ od mowy powfzechney wobec o włzytkich/ do mowy y rzeczy ofobney z ftrony I.M. *X(iędza) K(anonika)* [...] przyftapi: nie godzi fię mym zdániem/ tego też milczeniem opuścić: [...] *CzechEp* 46.

przystąpić z czego do czego (1): tedy my s ftárego zakonu przedfię przyftapiemy do nowego. Pińze tedy Máttheufz/ iż [...] *SarnUzn* E8.

przystąpić k(u) czemu (8): Ale iż bych długo niedzierzał temi rzeczámí nikogo/ przyftapię iuż ku wypifaniu tey nieczłęfney bitwy Ludowiká Krolá z Solimanem Celárzem Tureckim/ ktora krolowi y pierwfza y ofátnia byłá. *BielKron* 307, 409; Iuż tedy ták ty przerzeczone rzeczy wyrozumiawłzy/ teraz przyftąpim ku vzywaniu swiátości *RejPosWiecz*² 94; Ale pirwey niż przyftąpim ku inłzym rzeczám ktemu należączym/ odpowiemy niektorim/ ktorzy też pod zakrywką pińmá swiętego vłługowanie fłowem Bożym wywroćić vsiłuia. *RejPosRozpr* cv; *CzechEp* 361. Cf *przystąpić od czego ku czemu; »ku rzeczy przystąpić«*.

przystąpić od czego ku czemu (1): Ale od tey Przedmowy *X(iędza) K(anonika)* z ftrony obmowy iego przyftapiemy iuż ku rzeczy ktora tego dowieść chce/ iż nie Papież ielt Antychriftem *CzechEp* 326.

W przeciwstawieniu: »odstąpić ... przystąpić« (1): Ale ia podobno dáleko odstąpił od rzeczy. (–) Y owłzem ku rzeczy bárzoś przyftąpił/ boś powiedział przyczynę waśni nábythey ftanu Swieckiego/ przeciwko ftanu Duchownemu *OrzRozm* H4.

Zwroty: »co nabliżej przystąpić [do czego]« = *oddać najtrafniej treść i charakter czegoś* (1): z profoty fwey będę to czynił: iáko bych co nabliżey mogł przyftąpić do náuki Apoftolfskiéy/ y wykładu iey *BiałKat* 68v.

»do rzeczy, k(u) rzeczy przystąpić« (3:2): A iż k rzeczy nálfey przyftapyę/ [...] *KromRozm III* C5; *NiemObr* 6; *OrzRozm* H4; Iáciem ona fławného pińorymá brodá. Ale to wczás odemnie wiedzćie/ że [...] Brodá to nie człowiecza: coś ná kozłá więcýy Polzłá. Ale do rzeczy przyftąpmy co přęcýy. *KochBr* 150; Nim iednák do rzeczy przyftapię, tę kilká fłów piérwey przełożę, że [...] *JanNKar* D3; [*HerbOdpow* D3].

b. Wziąć w czymś udział; zdecydować się na coś (5) :

przystąpić do czego (2): [*wojewoda trocki do króla polskiego:*] przystąpiliśmy do tego celu za obowiązkiem Vniey pocziwoscią, wiarą cnotą iako lancuchem związani *ActReg* 30, 30.

przystąpić k(u) czemu (3): Ná to [*aby Greków nie odstępował*] Achilles odpowiedział/ wżák nie zdradzám áni odstępuię [...]. Powiedzyał też náóstátek/ ku potrzebie tákiedy przystąpić chcę będzýeli moy čás/ á nie będzýeli/ tedy Rycerze swoie póflę. *BielKron* 58v; *KwiatKsiąż* D; Ani ostré nálszé miecze/ Choć iémi mężny lud siecze: Mogą szkodzić/ kiedy ftronie/ Przystąpi Pan ku obronie. *ZawJeft* 15.

c. *Poddać się działaniu czegoś; tu: wodoleczeniu [do czego]* (2) : Tym sposobem tedy chorého/ nim do wód przystąpi/ możem przepurgować *Oczko* 37v.

W przen (1) : Przeto té choroby/ któreby albo ciało wśufzyły/ [...] albo które by bárzo rospálic/ á ku gorączce iákiedy przywieść miály: do wód tych cieplicznych/ przystąpić niemáią *Oczko* 13.

4. *Uzyskać, wziąć coś dla siebie; dostąpić czegoś; accedere, ascendere* *Modrz* (18) :

przystąpić do czego (3): y tákci oni stopniámi swemi złotemi y srebrnemi/ czelniejszych wrzędow dostępować chcą: do ktorych/ ielli im dopuszczą przystąpić/ to się wnet kosztownym obiciem drogą szatą/ srebrem/ złotem/ y mnostwem domownikow [...] popifuią. *ModrzBaz* 82v. *Cf Zwroty*.

przystąpić ku czemu (3): *GliczKsiąż* H5v; iż niemáíz żadney rzeczy Bogu podobney/ zá ktorey podobieństwem ku dołkonálemu iego poznániu moglibyśmy przystąpić *KuczbKat* 100, 195.

Zwroty: »[do czego] blisko przystąpić« (1): A przedsię y zakon Boży/ y náuki wczące mądrości/ tyle ile może być mamy do wiadomości nálszey brác/ ábyśmy widzieli cel/ do ktoregobyśmy rády y spráwy nálsze wśytkie obrácác mieli/ do ktorego czém kto bliżey w spráwach swych przystąpi [*ad quem* [sc. *scopum*] *quo quisque propius agendo accesserit*]/ o tem mamy rozumieć/ że wyższy stopień ma ku dołpáieniu naywśiętżego błogosławieństwá *ModrzBaz* 9v.

»do celu przystąpić« (1): *ModrzBaz* 9v *cf* »blisko przystąpić«.

»do praw przystąpić« (1): IZ obywatéle Kśięstwá Mázowieckiego/ przystawáiąc do Korony Polśkiéy/ [...] [*zachowawszy własne prawa*] tego dokłádáli y wárowáli sobie: áby im było zázwsze wolno do praw y Státutów polśkich przypátrzywśy się im dobrze/ przystąpić y przyjac ie *SarnStat* 1146.

Szeregi: »przystąpić i przyjac« (1): *SarnStat* 1146 *cf* »do praw przystąpić«.

»przyść ani przystąpić« (1): gdy ye [*działki*] rodzicy do dworu zá pánem miecz dádzą nosić [*zamiast dać do szkoły*]/ [...] ku dobremu á státecznemu [...] postánowyenyu nye mogą przysć áni przystąpić *GliczKsiąż* H5v.

a. *Przyjac sakrament (chrzest lub komunię)* (12) : Nie toć śmiáłość/ iż kto do stołu Páńkiego częśto przystępuie: ále to/ iż niegodnie kto przystępuie: by też iedno raz przez wśyłtek čás żywotá swego przystąpił. *LatHar* 198.

przystąpić do czego (5): gdy obaczyłz wpadek swoy/ wpađ przed Máyełtat święty iego/ [...] pólož mu przed oczy mękę iego świętą y rozlanie krwi niewinne iego/ á przystęp do Testámentu iego świętego á do lákrámentu iego/ á do tego cyrographu tobie mocnie podánego od niego ná święte miłofierdzie iego/ á wierz mocno iż [...] podáva tobie niewidome ciało swoie y świętą krew swoię *RejZwierc* 196v; *WujJud* 177v; *Oczko* 24; Byłmy ná chrzcie zázraz bráli nieśmiertelność ciał nálszych/ niktby z miłości ku Chryśtułowi y z chęci do niebiełkich dobr/ do chrztu ś. nie przystąpił. *SkarKaz* 205b, 514b.

W porównaniu (1): áby ten co do tákich wód iedzie/ [...] ták fy niechay poftánowi/ iáko kiedyby do Sákrámentu/ á dárú wielkiego Bożego przyftápić miał *Oczko* 24.

Zwrot: »do stołu (Pańskiego), k stołu przystápić« [szyk zmienny] (5:1): *WujJud* 180, 251v; *ArtKanc* N7; niechay źródło gorzkich łez powftáne/ Z łercá skruftzonego [...]. Zwłázczá gdy przyftápić chcę do twego ftołá/ Swiátość przyiáć pełná twych táiemnic zgołá *GrabowSet* O3; (*nagł*) Modlitwy przed przyięciem náswiętłego Sákrámentu. Pierwfza S. Ambrożego. (-) DO Stołu nayrofkósznieyfzych god twoich/ o łákkáwy Pánie Iezu Chryfte/ nie śmiem/ y boię fię przyftápić ia grzełzny *LatHar* 206, 244.

b. [Przyiáć poczęstunek: Ieft ten v nich obyczáy/ że káždemu/ co tám wftępuie/ ieść dawáią. Przeto/ gdy przyłzedł czás wieczery/ ftánał łługá z wielkim drewniánym talerzem/ ktory ftał zá ftoł. [...] z przodku wftýdałem fię przyftápić [...]. Lecż on bárzo żádał/ ábych tą trochá nie pogárdził [...]. Takemci muśiał przyftápić/ bych fię nie zdał być przykry. Dziękowałem tedy y kófttowałem *BusLic* 8.]

5. *Nastápić, nastać, zaistnieć; też dodatkowo (zwłáscza w połączeniu: do czego, ku czemu); accedere* *Mącz, Modrz, JanStat, JanPrzyw; adesse Modrz; intervenire JanStat* (71) : A gdy zálie fwym biegiem też bliżey [Słóńce do naszej krainy] náftápi/ Tedy z nim wdzyęcżne ciepło s powietrzem przyftápi. *RejWiz* 150v; ktore [dzieci] hnet vrodziwfzy fie/ y záchcieć tego czo im lubo/ y gniewác fie gdy im co przykro vmieią: á rozum potym nie rychło tám przyftápi. *GórnDworz* Hh4, E5v, Ff8; *CzechRozm* 215; ácz wodá lámá prze fy leczy/ [...] wfzákóz iefli iefzcze infzé Lékárftwá przyftápią/ přędzey y znáczniéy to fpráwić może *Oczko* 28v; Potym przyftápiło y to/ iż od Cefárzow muśieli potwierdzenia doftáwác. A náoftátek teraz nie dawnych czáfow/ nátworzywfzy łobie Papieżowie Rzymfcy/ iákichśi Kárdynałow/ [...] tym Kárdynałom tylko/ tę moc dáli/ áby oni lámi/ Papieža obierali: á fnadz teraz nowa przyftápiłá odmiáná/ iż co pierwey wfzyfcy Kárdynałowie to práwo mieli/ to iuż teraz tylko Włofzy *NiemObr* 66; *KlonŻal* C; *BielSen* 8; *KochPam* 82; *GórnRozm* Ev; Towiem dobrze zebyłá Danina nie doszła, by było nie przystápiło staranie wń *ActReg* 114; Gdzie tedy chćiwość do rzeczy cudzych przyftápi/ tám zgodá długo trwác nie może/ przychodzą bowiem Sedycye/ woyny domowe *Phil* R4; CHleb ieft przed fłowy Sákrámentálnymi: á gdy przyftápi poświęczenie/ z chlebá stáne fię Ciáło Chryftułowe. *LatHar* 193; *WujNT* 180, 546, 556; *JanNKar* A3; Ale potym iáko Zygmunt królowáł, swiézłza y bárziéy vgaráiąca przyczyná téy Correktury praw przyftápiłá. *SarnStat* [*7], 182, 210, 881, 1105; *SkarKaz*)(4; A iáko o Hetmáný/ wodze y ludzie Rycerfkie iezdne/ w oyczyźnie náłzey/ zá łákká Bożá/ nie trudno: ták y o piefze łácnoby było/ gdybychmy iedno chćieli á ćwiczenie przyftápiło. *VotSzl* C; *CiekPotr* 20; nákoniec táką pomftę [prorok za łupienie ubogich] opowieda: (Miáfto woniey wdzięczney/ przyftápi fmrod: miáfto złotych páfow/ powrozy: [...]) *SkarKazSej* 704b.

przystápić do kogo (2): CzechRozm 90; w ten fię páncierz [tj. krzyż] vbieray/ y wfzytki człónki twe zbáwiennym známieniem ozdabiay y ogradzay: á złe nieprzyftápi do ćiebie. *SkarŻyw* 399.

przystápić do czego (24): GórnDworz C2, Gg5v; *RejPos* 153v; *WujJudConf* 163v; gdy iuż ma v siebie pewná wiadomość iáko łobie w fpráwach poftępowác ma/ trzeba áby do tego przyftápiłá pilność y zwyczáy kończyć to czego trzeba. *ModrzBaz* 8; Do łágodnych y pochlebnych mow przyftápił y ten obyczáy/ wfzytkę náłżę mowę raczeniem/ álbo wáłzmośćiami nádźiewác *ModrzBaz* 60; Bo

káždy z tych ktorzi ná feym bywáią połyłáni/ mogli by liczbę iezdnych y piefzych powiátu fwego powiedzieć. Do czego przyftąpiłyby zdánia Woiewod y Kálfztellanow/ y Stároftow/ ábo y inftych/ ktorziby byli wże⁸⁰ w onem powiećie świádomi *ModrzBaz* 120v, 8v, 58v, 59, 127v; *SkarJedn* 218; *CzechEpPorz* **v; *NiemObr* 176; *ReszPrz* 86; [*Podkanclerzy skarży się w liście marszałkowi koronnemu na nadmiar spraw i piętrzące się trudności*] Do tego przystąpiła trwoga o Tatarach, ktorzy są snac w Panstwach Koronnych. *ActReg* 124; Do tych dwu Sákrámentow/ niechay w ciężkney y niebepieczney chorobie/ y trzećia świátość przyftąpi/ pomázánia oleiem fwiętym. *LatHar* 648; *SarnStat* 463, 593, 936; [*mówi Bóg*] iż lud fwoy podawał w moc pogánfką zá trzy grzechy. Ale więc gdy czwarty do nich przyftąpił/ zniey nienáwracał go *PowodPr* 69, 27, 72; *CiekPotr* 88.

przystąpić ku komu (1): Spraw to iedno nádemną miły pánie áby fie nigdziey indziey od ciebie nieodciągała myłł moia/ á iż by żadna złoć ku mnie przyftąpić niefmiála *RejPs* 185v.

przystąpić k(u) czemu (8): *LubPs* Tv; Ná tych rádzie przeltaway/ ktorym prawdá miła/ A nawięcey gdzie mądrosć k temu przyftąpiła. *Prot* D4; *GórnDworz* P7v, Ll6v; *KuczbKat* 255; Bo lámá wiára (ieflli kniey nádzieia y miłość nieprzyftąpi) áni nas doftáteczenie iednoczy z Pánem Chriřtuřem/ áni czyni żywym członkiem ciála iego. *WujJud* 101; *Paprpán* Fv; ták też wiadomość rzeczy wczćiwych kęfa ieft/ ieffli do niey ftáránie y zabawá ku wykonánium tych rzeczy nieprzyftąpi. *ModrzBaz* 8v.

przystąpić na kogo (3): Ná narod Izráelłki przyftąpił gnyew yego *LubPs* R6; *ActReg* 10; że choćby bánnicia ná mężá przyftąpiła, ábo ná zónę rozwód, tedy áni przez rozwód, áni przez bánnicią zóny nie trácą opráwy fwéy. *SarnStat* 1270.

W przeciwstawieniu: »odeść, odpaść ... przystąpić« (1): odefzła od niego wiára/ odefzło wmiłosierdziu Bożem wfánié/ odpadła wfzyřtka zaras ku Bogu chęć/ a nienáwiść i gniew potępiiony przyftąpił *MurzHist* D3v.

W przén (1) : Iáko źle wieżdżony koń/ iezdzcá nieczuiąc/ Oślepi biega řzalenie nic fye nie hámuiać: Aż kiedy twárdy muńřtzuk przyftąpi z ořtrogą/ Tóź dopiéro iść muři nie piěřchliwie drogą *ZawJeřt* 5.

a. O wieku (3) : Owa wiek ftáły/ á ftáteczyń/ to ieft nayleřszy: iż człowiek [...] to co ieft złego w młodości zágubił/ á řthárość theż řurowa/ ze fwemi złemi przymioty/ nie przyftąpiła. *GórnDworz* K3; *WujJudConf* 63v.

przystąpić czemu (1): Cum paulum iam roboris accessisset aetati, Gdy nieco męřkości prziftąpi lat. *Mqcz* 357b.

6. Odbyć stosunek seksualny; accedere, tangere PolAnt (4) :

przystąpić do kogo (3): *BielKron* 69; *BudBib Deut* 22/14; gdzie ták łam Ezáiařz Prorok mowi y przyftąpiłem do tey ábo do oney [...] Prorokini y poczęła y vrodziła řyná *CzechRozm* 134v.

przystąpić k komu (1): Aza kto chodźić będzie po rzeźawiu á nogi iego nie řparzą řię? Táki kto wnidzie do żony bliźnie⁸⁰ fwego/ nie będzie praw káždy kto przyftąpi kniey. *BudBib Prov* 6/29.

7. Prawdopodobnie: Wejść z kimś w związek oparty na umowie (tu: dzierżawnej) [do kogo] (1) : my opyękunowyę [*dzieci po zmarłych Andrzeju i Katarzynie*] [...] wwałziwfy tho wfzyębyę a by then dwor nyesznyřczal, y sořtawyelyřzmy starřzą Pánnę Ivřtynę na tym dworze, y przyftápyel do ty pánni [*zarządzającej dworem*] slachetny Marczyn Kręłki Kriřtan *ZapKořcier* 1585/60v.

8. *Powiększyć się, przybrać; przymnożyć się (1)* : Dziękowałem iey [królowej za proponowany urząd]/ á prosił iżby mi dala mało odpoczynąc/ áby zalię krew przyftąpiła/ która była dla boiázni we mnie zginęła. *BielKron* 458v.

[*przystąpić komu na czym*: BYć sobie Bogaczá onego v Lukalzá fwiętego z Lázárzem ná fzytych opilánego kto mądry wyłtháwił/ á okiem rozeznánia roftropnego obudwu wybaczył/ ífcie przyrzekam to káždemu żeby o łokieć tákiemu rozumu przybyło/ á ná mądrości iego niemáloby tákiemu przyftąpiło. *GilPos* 256v (*Linde*).]

Synonimy: 1. *przybliżyć się, przyść*; 5. *przyść*.

Formacje współrdzenne cf STĄPIĆ.

Cf PRZYSTĄPIENIE

ZCh